

Název předmětu: MANAGEMENT

Téma: Motivace – motivační teorie a nástroje

Cíl: Představit hlavní teoretická motivační nástroje

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Vyberte si libovolné pracovní místo a stručně jej popište. Dále navrhnete motivační systém pro pracovníky na tomto pracovním místě. Zaměřte se zejména na následující aspekty motivace:
  - Ocenění práce (např. Procentuální poměr základní a nadstavbové složky)
  - Hmotné a společenské podmínky práce, zaměstnanecké výhody
  - Způsoby morálního ocenění práce
  - Způsoby zvyšování atraktivnosti a smysluplnosti práce
  - Všechny zvolené postupy odůvodněte.
2. Delegování – zásady a pravidla, výhody a nevýhody. Co všechno by měl manažer při delegování zvažovat? Jaké úkoly delegovat a které nikoliv?
3. Hodnocení zaměstnanců – jaké zásady by měl manažer dodržovat při hodnocení zaměstnanců? Jak by měl komunikovat při hodnocení podřízených?

Studijní literatura:

BĚLOHLÁVEK, F., KOŠTAN, P., ŠULEŘ, O. Management. Brno: Computer Press, 2006. 724 s. ISBN 80-251-0396-X.

BLAŽEK, L. Management: organizování, rozhodování, ovlivňování. Praha: Grada, 2011, 191 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3275-6.

DĚDINA, J., CEJTHAMR, V. Management a organizační chování. Praha: Grada Publishing, 2007. 340 s. ISBN 80-247-1300-4.

NAKONEČNÝ, M. Motivace lidského chování. Praha: Academia, 1997. 270 s. ISBN 8020005927.

PLAMÍNEK, J. Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. 127 s. ISBN 9788024734477.

VODÁČEK, L., VODÁČKOVÁ, O. Moderní management v teorii a praxi. Praha: Management Press, 2006. 295 s. ISBN 80-7261-143-7.

Obsah:

1. Motivace
2. Motivační teorie
3. Motivační nástroje

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

1. Motivace

Motivaci lze vymezit z několika různých pohledů:

- **Ovlivňování** - proces vzájemného působení řídicího subjektu a řízeného objektu, jímž se z variety disponibilního chování řízeného objektu vymezuje takové chování, kterým řízený objekt vytyčené cíle efektivně realizuje
- **Řízení lidských zdrojů** (Human Resources Management - HR) – lidský faktor je chápán nejen jako zdroj pro efektivní využití, ale jako faktor rozhodující o úspěšnosti organizace, do jeho rozvoje je tedy žádoucí a nezbytné investovat
- **Motivace** – všechny vnitřní hnací síly člověka, např. přání, touhy, úsilí

Východiskem motivačního procesu je neuspokojená potřeba, která způsobuje napětí. Uklidnění napětí iniciuje kroky směřující k uspokojení potřeby a tím ke snížení napětí. Dosažení cíle uspokojuje potřebu a tím je proces motivace kompletní.

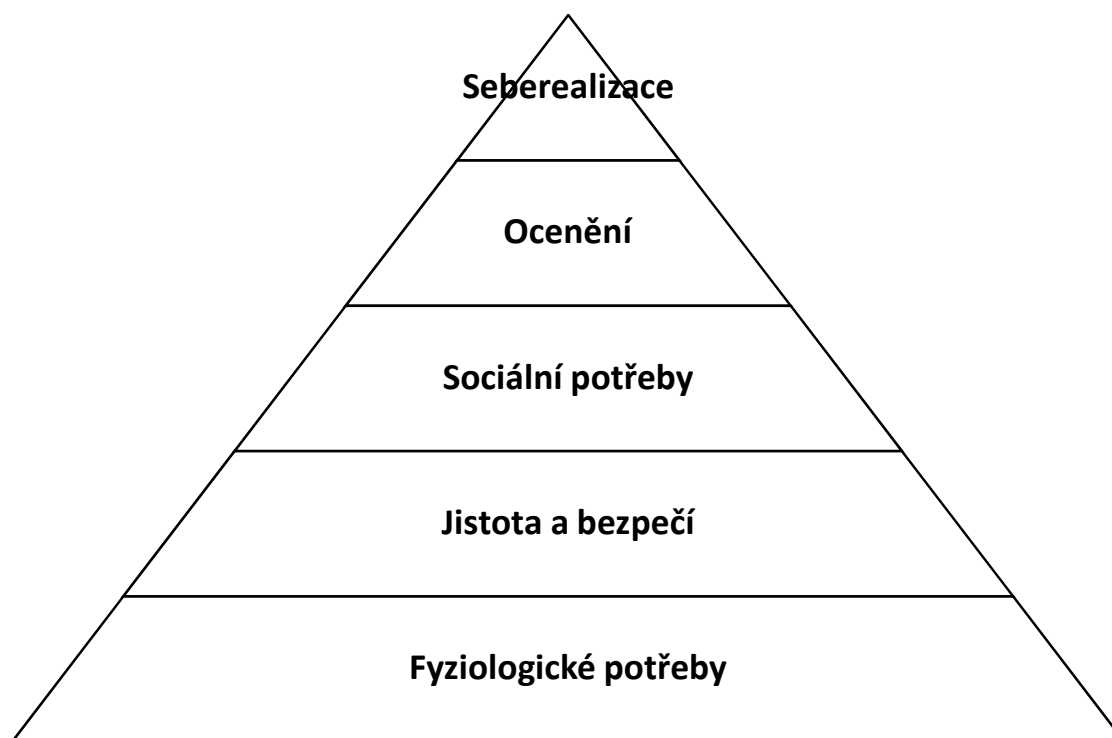
2. Motivační teorie

Motivační teorie osvětlují, proč se lidé chovají, jak se chovají. Lze je rozdělit do dvou základních skupin:

- **Teorie zaměřené na obsah** – co vyvolává a udržuje určité chování?
  - Maslowova teorie hierarchie potřeb
  - Herzbergova dvoufaktorová teorie
  - Teorie tří kategorií potřeb
- **Teorie zaměřené na proces** – vysvětlení a popis procesu, jak je chování vyvoláváno, řízeno, udržováno a ukončeno
  - Teorie očekávání – Vroomova expektační teorie
  - Teorie spravedlivé odměny

2.1. Maslowova teorie hierarchie potřeb

Autorem teorie je Abraham Maslow (Motivation and Personality, 1954). Vychází z předpokladu, že lidské potřeby rozděleny do pěti hierarchicky uspořádaných skupin. Uvedené potřeby existují u člověka souběžně, nicméně k významnější aktualizaci potřeb vyšších dochází až při určité míře naplnění potřeb nižších.

Možné oblasti působení manažera v jednotlivých kategoriích hierarchie potřeb:

- Fyziologické potřeby
  - Spravedlivá odměna, pohodlné pracovní podmínky, teplo, světlo, prostor, klimatizace
- Jistota a bezpečí
  - Jistota zaměstnání, bezpečná práce, zaměstnanecké výhody
- Sociální potřeby
  - Příležitosti k sociální interakci, stabilita pracovní skupiny, povzbuzování spolupráce
- Uznání a ocenění
  - Uznání dobrého výkonu, pověření významnými pracovními aktivitami, respekt budící název práce, pověřování odpovědností
- Seberealizace
  - Podnětnost práce, prostor pro tvořivost, motivace k vyšším cílům

2.2. Herzbergova dvoufaktorová teorie

Autorem teorie je Frederick Herzberg (The Motivation to Work, 1959) který zde vychází z myšlenky dvou skupin vzájemně odlišných faktorů:

Motivátory (motivační faktory) ovlivňují pracovní spokojenost. Jejich pozitivní účinek se projevuje jako spokojenost, negativní účinek jako nespokojenost. Například se může jednat o dosažení cíle, uznání, povýšení, práce samotná, možnost osobního růstu, odpovědnost.

Frustrátory (udržovací, hygienické vlivy) potom ovlivňují pracovní nespokojenost. Jejich negativní účinek přináší nespokojenost, pozitivní účinek nepřináší pocit spokojenosti, nýbrž

pouze absenci nespokojenosti. Jako příklad frustrátorů lze uvést vztahy s nadřízenými i podřízenými, plat, jistota práce, osobní život, pracovní podmínky, postavení.

2.3. Teorie očekávání

Teorie očekávání nebo také (Vroomova expektační teorie) byla formulována Victorem H. Vroomem (Work and Motivation, 1964). Stojí na myšlence, že motivační síla se odvíjí od faktorů:

- Hodnota, tj. subjektivní hodnocení cíle (V)
- Očekávání, tj. subjektivní posouzení pravděpodobnosti, že bude cíle dosaženo (E)

Celková motivace je dána přímou úměrou mezi subjektivním hodnocením V a pravděpodobností E. Zvýšení motivace tedy lze dosáhnout prostřednictvím zvýšení subjektivně vnímané hodnoty faktoru (např. pochvaly) nebo zvýšením pravděpodobnosti jejího získání (např. místo akce *zaměstnanec roku* zavést *zaměstnance měsíce*).

2.4. Teorie spravedlivé odměny

Autorem Teorie spravedlivé odměny je J.S. Adams (Inequity in Social Exchange, 1965). Vychází z poznání, že ve společnosti je běžný sklon lidí k sociálnímu srovnávání, spojený s tendencí k rovnováze. Zaměstnanec tedy srovnává s jinými pracovníky to, co do práce vkládá a to co za práci získává. Jedinec porovnává své vklady a zisky se vklady a zisky spolupracovníků na stejné/podobné pracovní pozici. Vyjádřitelné vztahem:

$$P/Z = P_i/Z_i$$

P a Z je vklad a zisk daného jedince

P_i a Z_i je vklad a zisk srovnávaných osob

Je-li mezi zlomky rovnost, je daný vztah vnímán jako spravedlivý. Objeví-li se nerovnost v neprospěch daného jedince, je daný vztah vnímán jako nespravedlivý, což snižuje motivovanost. Opětovné nastolení rovnováhy je potom hlavním principem k odstranění nespravedlnosti a zvýšení motivace.

3. Motivační nástroje

Za hlavní skupiny motivačních nástrojů považujeme:

- Ocenění práce
- Podmínky práce
- Práce samotná

Organizace by měla vždy pečlivě zvažovat vztah mezi motivačním efektem a náklady na jeho vytvoření. Skutečnost, že ve většině případů není možno tento vztah přesněji určit, by neměla vést k rezignaci. Celkový motivační efekt není dán účinností jednotlivých motivačních nástrojů, nýbrž účinností celého motivačního systému vzniklého integrací těchto nástrojů

3.1. Ocenění práce

Základem ocenění práce je plat, který za práci náleží. Jedná se o základní motiv práce v zaměstnání. Další složkou jsou nepeněžní odměny, mezi které patří zejména zaměstnanecké výhody - jsou zaměstnancům poskytovány s cílem zvýšení jejich loajality a motivace. V neposlední řadě zde patří také morální ocenění, jako je například pochvala před nastoupenou jednotkou.

3.2. Podmínky práce

Tyto motivační nástroje jsou do značné míry ovlivněny legislativou, zejména v oblasti materiálních podmínek. Dále sem řadíme společenské podmínky, jako jsou mezilidské vztahy, které mají rovněž zásadní vliv na výkonnost zaměstnanců. Jedním z motivačních nástrojů, které tuto oblast dokáží stimulovat, je například teambulding.

3.3. Práce samotná

Motivační význam práce a pracovních podmínek vzrůstá. Velký motivační náboj má práce, která baví, a práce, u níž existuje (subjektivní) přesvědčení o její užitečnosti či dokonce o morální povinnosti ji vykonávat. Složitější práce s vyšší mírou pravomoci a zodpovědnosti vůči jejímu vykonávání je pro pracovníky atraktivnější a má vyšší motivační účinek.

Obohacování práce je jednou z možností, jak zaměstnance motivovat v oblasti samotné práce. K obohacování práce dochází prostřednictvím:

- Růstu rozsahu práce
- Prohlubováním jejího rozsahu
- Pět dimenzí, které činí práci bohatší
- Rozmanitost
- Celistvost úkolu
- Významnost úkolu
- Autonomie
- Zpětná vazba